

Środki stylistyczne

Rodzaj środka	Przykład	Funkcja
ANAFORA – powtórzenie tego samego słowa lub zwrotu na początku kolejnych segmentów wypowiedzi	„ <u>myśli o duszy</u> tkliwe, <u>myśli o duszy</u> z czułością” (Z.Herbert „Dusza Pana Cogito”)	· poetycka – koncentruje uwagę na tekście ; · homologiczna – przynosi każdorazowo ten sam materiał dźwiękowy
ANIMIZACJA – nadawanie przedmiotom nieożywionym, zjawiskom przyrody lub pojęciom abstrakcyjnym atrybutów istot żyjących	„(...)pożar trawiący w sobie, cokolwiek(...)” (L.Staff „Marek Aureliusz mówi”)	· dynamizuje opis poetycki
ANTYTEZA – zestawienie dwóch opozycyjnych znaczeniowo segmentów wypowiedzi (najczęściej zdań)	„Pełno nas, a jakoby nikogo nie było(...)” (J.Kochanowski „Tren VIII”)	· uzyskanie silniejszego efektu (podkreślenie znaczenia)
ALEGORIA – rodzaj personifikacji. Prawdy ogólne i stosunki międzyludzkie ukryte są pod postaciami zwierząt, roślin, przedmiotów	„Gdzie bystrym tylko Orzeł polotem pierzchnie pogania ptaki(...)” (A.Naruszewicz „Balon”)	· zadaniem odbiorcy jest rozszyfrowanie ukrytego znaczenia motywu alegorycznego
APOSTROFA - bezpośredni zwrot do osoby, bóstwa, uosobionego przedmiotu	„(...)moja droga Orszulo(...)” (J.Kochanowski „Tren VIII”)	· nadanie podniosłego, uroczystego tonu
EPIFORA – powtórzenie tego samego słowa lub zwrotu na końcu kolejnych segmentów wypowiedzi	„Innego końca świata nie będzie, innego końca świata nie będzie.” (C.Miłosz „Piosenka o końcu świata”)	· poetycka – koncentruje uwagę na tekście ; · homologiczna – przynosi każdorazowo ten sam materiał dźwiękowy
EPITET - wyraz (przymiotnik, imiesłów, rzeczownik) określający rzeczownik, uwydatniający charakterystyczne cechy osób lub przedmiotów	„(...)pannom <u>rumianym</u> <u>smukłym giętkim</u> ” (E.Lipska „Mądry król”)	· służy uwydatnieniu charakterystycznej cechy opisywanego przedmiotu, osoby, zjawiska
HIPERBOLA - metafora, w której występują elementy zamierzonej przesady	„(...)nadchodzi śmierć milowym krokiem(...)” (F.Petrarka „La vita fugee...”)	· wyolbrzymienie i uintensywnienie składników obrazu zawartego w przenośni
METAFORA – wyrażenie, w którego obrębie następuje zamierzona przemiana znaczeń składających się na nie słów	„(...)skakać głązy nauczył.” (A.Naruszewicz „Balon”)	· upoetyczenie wypowiedzi; · zespół wyrazów zyskujący specjalne, odmienne znaczenie od tego, które wynika z poszczególnych jego składników, np. morze gwiazd.
NEOLOGIZM – wyraz nowo utworzony zgodnie z normami słowotwórczymi	„(...)komediant i komediantka, ulubieńcy publiczności(...)” (W.Szyborska „Buffo”)	· w poezji pełni szczególną funkcję ekspresywną,
OKSYMORON – związek frazeologiczny obejmujący 2 opozycyjnie znaczeniowo wyrazy	„(...)wrzucono do jeziora <u>ognia.</u> ” (Nowy Testament „Apokalipsa Św.Jana”)	· podkreślenie znaczenia obrazu lub pojęcia
ONOMATOPEJA – imitowanie za pomocą dźwięków mowy rozmaitych, pozajęzykowych zjawisk akustycznych	„(...)beczące stado dwunogów” (Z.Herbert „U wrót doliny”)	· pozwala osiągnąć większą wyrazistość opisu; · służy efektem brzmieniowym
PERSONIFIKACJA – przedstawienie twórców nieożywionych, zjawisk natury i kosmosu, zwierząt, roślin jako	„(...)ucieka niby źdźbło bystre (...)” (F.Petrarka „La vita fugee...”)	· jako podstawa metafory tworzy zwykle rozwinięty obraz poetycki

działających lub przemawiających postaci ludzkich		
PERYFRAZA – zastąpienie nazwy jakiegoś zjawiska przez bardziej rozbudowane jego opisanie	„Czyliś na szczęśliwe wyspy zaprowadzona?” (J.Kochanowski Tren X)	· służąca w dawnej twórczości do wzbogacenia i rozwijania tematu; · pełni rolę swoistej zagadki poetyckiej, skłaniając czytelnika do definiowania i nazwania zjawiska
PORÓWNANIE - zestawienie dwóch przedmiotów lub zjawisk ze względu na jakąś wspólną im cechę, która stanowi podstawę porównania	„(...)przemija jak cień chwilowy(...)” („Księga Hioba”)	· zwrócenie uwagi na cechy i właściwości opisywanego zjawiska
PORÓWNANIE HOMERYCKIE – porównanie bardzo rozbudowane, którego jeden człon jest szczegółowym obrazem, zwykle dotyczy czynów ludzkich zestawianych z zachowaniem zwierząt lub zjawiskami przyrody	„Jak kiedy wicher południowy ze wschodnim uderzą na siebie i wysokimi targają drzewami na leśnej polanie(...) (Homer „Iliada”)	· zwrócenie uwagi na cechy i właściwości opisywanego zjawiska · przedstawienie rozwiniętego obrazu poetyckiego, wprowadzającego w takt wypowiedzi
POWTÓRZENIE – wielokrotne wystąpienie tego samego elementu językowego w obrębie określonego odcinka wypowiedzi	„(...)a oto otwarto <u>księgi</u> . I inną <u>księżę</u> otwarto, która jest <u>księga</u> życia.” (Nowy Testament „Apokalipsa Św.Jana”)	· uzyskania rytmizacji; · podkreślenia znaczenia, zwiększenia ekspresji
PYTANIE RETORYCZNE - zdanie ujęte w formie pytania, na które nie oczekuje się odpowiedzi	„Chcemy być sobie radzi?(...)” (J.Kochanowski Pieśń IX)	· zasygnalizowanie wątpliwości; · zaprezentowania własnych przekonań; · podkreślenia swojego punktu widzenia
SYMBOL - motyw lub zespół motywów występujący w dziele, będący znakiem treści bezpośrednio nie ujawnionych i mający sygnalizować ich istnienie	„(...)berło i jabłko, które zgniło w dłoni(...)” (T.Różewicz „Syn marnotrawny”)	· reprezentuje pewne głębiej ukryte treści pojęciowe (etyczne, religijne, ideologiczne, itp.)
WYKRZYKNIENIE - krótkie zdanie wykrzyknikowe wtrącone w tok wypowiedzi	„Tylko nie w oko!” (K.I.Gałczyński „Filon i Laura i dobrze poinformowany facet”)	· wyraża bardzo silne emocje, zaangażowanie mówcy
WYLICZENIE – polega na kolejnym wymienianiu i ewentualnym opisywaniu wszystkich składników pewnego, wskazanego w wypowiedzi zespołu	„Miłość nie zazdrości, nie szuka pokłasku, nie unosi się pychą; nie dopuszcza się bezwstydu(...)” (Nowy testament „Hymn do miłości”)	· podkreślenie oraz uwypuklenie wskazanego zdania lub wyrazu
ZDROBNIENIE - wyraz utworzony za pomocą odpowiedniego formantu, oznaczający przedmiot mniejszy w stosunku do przedmiotu, którego nazwa stała się podstawą słowotwórczą tego wyrazu	„(...)pod kropką <u>kopytka</u> ” (W.Szyborska „Radość pisania”)	· wyrazy zyskują specjalne zabarwienie uczuciowe- zwykle czułość, sympatię, ale mogą mieć też charakter ironiczny
ZGRUBIENIE - formacja słowotwórcza (rzeczownik, przymiotnik, przysłówki), która odnosi się najczęściej do wyrazu większego niż wyraz oznaczony nazwą podstawową	„(...)niechlujny <u>dziad</u> (...)” (J.Paradowski „Królestwo piekieł”)	· wyrazy zyskują specjalne zabarwienie uczuciowe- często jako wyrażenie antypatii